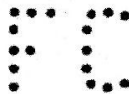

De Belgische perfin FC 1

Door: Ton van Schijndel

De meeste perfinverzamelaars zullen de Belgische perfin FC 1 ongetwijfeld een keer tegengekomen zijn. Want het bedrijf dat deze perfin gebruikte, deed dat maar liefst 72 jaar lang! Als je alle verschillende perfins van FC 1 bij elkaar telt, dan zijn er minimaal 370 zegels met deze perforatie bekend.

Afb. 1: de perfin FC 1

Forges de Clabecq is een voormalig hoogoven- en staalbedrijf dat in 1888 werd opgericht te Klabbeek (Clabecq) in Waals-Brabant, ten zuiden van Brussel. De vestigingsplaats lag op het snijpunt van een aantal gemeentegrenzen. Het grootste gedeelte van het 80 ha omvattende fabrieksterrein bevond zich in Tubeke (Tubize).

Afb. 2: Brief met perfin FC 1 en stempel Clabecq ui 1943

Op de perfinen FC 1 zien we tot 1947 afstempelingen met 'Clabecq' en daarna voortaan de afstempeling 'Tubize'. Tubeke (Tubize) was een grotere gemeente, die in 1977 drie dorpen, waaronder Klabbeek annexeerde.

Afb. 3: Zegels met perfin FC 1 en afstempeling Clabecq en Tubize

Stukje geschiedenis

Al in 1752 was er sprake van een smederij (forge) in Klabbeek, die werd aangedreven door een watermolen op het riviertje de Senette, die ook nog een korenmolen aandreef.

Het bedrijf groeide en het omvatte in 1819, toen het 'Fonderie et platinerie de fer' werd genoemd, talrijke installaties en zelfs een kleine hoogoven.

In 1829 kreeg het bedrijf, na een faillissement, nieuwe eigenaren

In 1832 was ook het Kanaal Charleroi-Brussel gereedgekomen, waardoor het bedrijf aanzienlijk kon groeien. Het bedrijf met de naam Forges de Clabecq werd in feite opgericht door Josse Philippe Edouard Goffin (zie afbeelding 3).

Het duurde echter tot na 1850 voor er van een echte fabriek sprake was. Er werd een walserij ingericht en er kwam een verbinding met het spoorweginet.

In 1861 was Josse Goffin alleen, na het wegvallen van zijn vader in 1858 en van zijn broer in 1861.

De jonge ondernemer werd sinds zijn geboorte ondergedompeld in het familiebedrijf en gaf een nieuwe vlucht aan de Forges de Clabecq. Hij verkocht producten van het bedrijf op de Europese markt.

Afb. 4: Standbeeld van Josse Goffin in Klabbeek

In de jaren 1880 had het bedrijf ca.1.200 werknemers in dienst en gebruikte het allerlei modern gereedschap.

Ook op initiatief van Josse Goffin werd een arbeidersstad gebouwd om een deel van het personeel te huisvesten om het zo dicht mogelijk bij het gereedschap te houden. Wat paradoxaal want de industrieel zelf koos ervoor om Berchem-Sainte-Agathe te blijven wonen, ook een plaats van de omgeving van Brussel. Josse-Philippe had zijn vader opgevolgd en zijn zoon, Josse-Adouard, volgde hem op van 1888 tot 1902. In 1888 werd de bedrijfsvorm omgezet in een Naamloze Vennootschap (Société Anonyme).

Afb. 6: het bedrijf liggend aan het Kanaal Charleroi-Brussel

Afb. 7: Overzicht van het bedrijf Forges de Clabecq in Klabbeek

Vanaf 1912 ontwikkelt het bedrijf tezamen met Semet-Solvay een nieuw fabrieksterrein in Vilvoorde (ruim 40 km ten noorden van Klabbeek, net boven Brussel). De cokesdivisie van Forges de Clabecq wordt er gevestigd.

Afb. 6: onderdeel fabriekscapex van Forges de Clabecq in Vilvoorde

Het industriële complex zou uiteindelijk voornamelijk cokes voor de metallurgische industrie, gas (voor verlichting en verwarming) en ammoniumsulfaat produceren. Steenkool werd er opgewarmd, waardoor de vluchtige delen ontsnappen en er cokes ontstaan. Na afkoelen van het gas dat hierbij vrijkwam, werd het steenkoolteer, een nevenproduct van de productie, gedecanteerd. Door het gas te laten reageren met sulfaat ontstond ammoniumsulfaat, wat verkocht werd als meststof. Het resterende gas werd nogmaals afgekoeld, waarna benzol, een ander nevenproduct gedestilleerd werd. Het overblijvende gas, beter gekend als lichtgas, werd gebruikt voor verlichting en verwarming.

In 1928 werd het bedrijf in zijn geheel eigendom van Forges de Clabecq. In 1938 werd de batterij van -toen 76- cokesovens vervangen door 36 ovens van een modern type. Er ontstonden echter ernstige klachten over milieuhinder van de fabriek (stank, schadelijke gassen, roetneerslag).

Desondanks werd de fabriek in 1954 nog uitgebreid met 24 ovens. Ook werd de vergunning steeds weer verlengd, zelfs in 1981 werd nog een verlenging van kracht. Het aantal medewerkers bedroeg gemiddeld ruim 250, en in 1983 werkten er zelfs 335. De oppervlakte van het terrein bedroeg 11,5 ha.

Na de Oliecrisis van 1973 begon de neergang van de staalproductie in Europa. In 1975 was het bedrijf op zijn hoogtepunt. Het omvatte toen hoogovens, walserijen, een installatie voor continu-gieten, een gieterij en een elektrostaalfabriek. Er werkten zo'n 6.000 mensen. Maar mede door sterk fluctuerende grondstofprijzen, bleek een faillissement al snel onafwendbaar.

Afb. 7: vensterenvelop met de perfin FC 1 uit oktober 1982

Een korte staking vond plaats van 22-26 november 1993. In december 1996 ging het bedrijf failliet. Onder meer in 1997 werd een protestmars voor werkgelegenheid gehouden met als motto: On marche parce que rien ne marche! (Wij marcheren omdat niets functioneert!). Overigens speelde de mondialisering en de wereldwijde concurrentie van soortgelijke, nabij havens gelegen fabrieken, een belangrijke rol in het drama.

Vanaf 2008 is men begonnen met het slopen van een groot deel van de installaties. Slechts enkele gebouwen, met waardevol industrieel erfgoed, zoals de watertoren, bleven als herinnering aan dit grote bedrijf bewaard.

Bronnen:

- website [Wikipedia/wiki/forges_de_clabeq](https://nl.wikipedia.org/wiki/Forges_de_Clabeq)
- website Industriecultuur.be
- afbeeldingen uit collectie Pieter Gommans en Ton van Schijndel
- informatie uit de Catalogus van de perfins van België, PCN, maart 2022